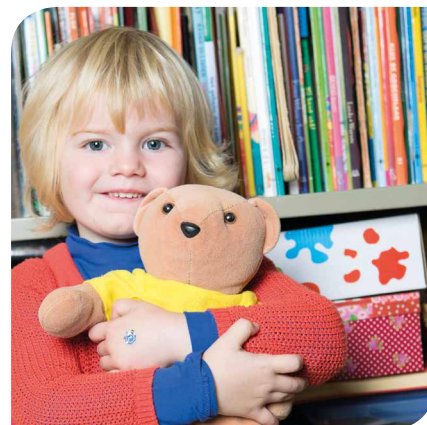
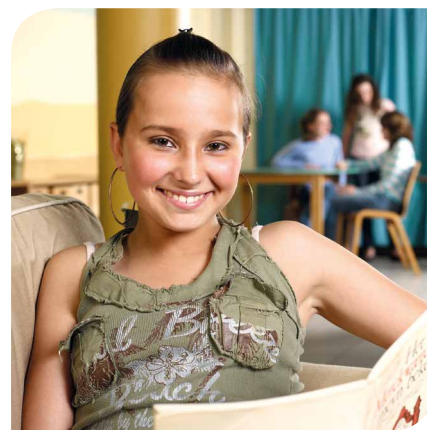

Het GO! internaatstaanbod van de toekomst

Visietekst van het GO!

mei 2013

GO! onderwijs van de
Vlaamse Gemeenschap

Samenvatting

Het GO! ontwikkelt een vernieuwende visie om een nieuw elan te geven aan de internaten van het gewoon en buitengewoon onderwijs.

In het kader van de visie van het GO! op de brede open school willen wij evolueren naar een internaatoptvang die voldoet aan de eisen van de huidige samenleving en waarbinnen we het pedagogische aspect en onze gezinsondersteunende functie optimaal willen uitbouwen.

Deze toekomstvisie is gericht op:

- een geactualiseerde missie van de internaten, waarbij de bepalingen over de vrije keuze en de neutraliteit expliciet een plaats krijgen;
- de verankering van de internaten in de lokale context;
- een hedendaagse benadering van de infrastructuur;
- de bepalingen van het Kinderrechtenverdrag d.d. 2 september 1990;
- een duidelijke positionering en profilering van de internaten gewoon en buitengewoon onderwijs binnen het onderwijslandschap;
- een inclusieve visie op de maatschappij, cf. het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap;
- het waarborgen van gelijke onderwijskansen.

Deze visie kwam participatief tot stand. Alle belanghebbenden in het onderwijs werden geconsulteerd. Het thema werd ook aangekaart tijdens alle regionale lerende netwerken.

Het GO! pleit ervoor dat elk kind optimaal kan participeren aan het onderwijs waarbij de vrije keuze en de neutraliteit kunnen worden gewaarborgd. Het GO! zet ten volle in op gelijke kansen voor elk kind. De internaten van het GO!, zowel die van het gewoon onderwijs als die van het buitengewoon onderwijs, zijn een belangrijke hefboom om dit te kunnen realiseren. In het GO! is iedere leerling een VIP. Wij willen voor elke leerling en interne onderwijs en zorg op maat verstrekken zowel op school als op het internaat.

De GO! internaten zijn volwaardige onderwijsondersteunende entiteiten.

1| Inhoudsopgave

1 Inhoudsopgave	3
2 Inleiding	4
3 Strategisch belang van de GO! internaten	5
Maatschappelijke relevantie van de internaten	5
Toegevoegde waarde van het internaat voor ouders en leerlingen	6
Strategisch belang van de internaten inzake onderwijsaanbod en marktaandeel	7
4 Een toekomstvisie voor alle GO! internaten	9
Missie van de internaten	9
Het internaat bekeken door de bril van het Kinderrechtenverdrag	9
Werking van het internaat binnen de lokale context	10
Infrastructuur	11
5 Het internaatsaanbod 2020	12
Tehuizen voor kinderen van wie de ouders geen vaste verblijfplaats hebben	12
Tehuis voor Bijzondere Jeugdzorg Kuurne	12
De overige ingebouwde en autonome internaten voor gewoon onderwijs	13
Topsportinternaten	13
Internaten van het buitengewoon onderwijs en opvangcentra	14
6 Conclusie	15

2| Inleiding

Internaten zijn allang geen synoniem meer voor brood-bed-bad.

De eisen die aan de hedendaagse internaatsopvang gesteld worden, zijn sterk geëvolueerd omdat de populatie verandert en omdat de maatschappij alsmaar meer van het onderwijs verwacht. Het GO! wil de vinger aan de pols houden en mee evolveren om de kwaliteit van de opvang nog te verbeteren. Dit impliceert dat ook onze visie op de internaten geregeld moet worden bijgesteld.

In het kader van het strategisch plan GO!2020 werd daarom het project "Een visie op het GO! internaatsaanbod van de toekomst" opgestart. Er is een onderzoek gevoerd naar het strategische belang van de internaten van het gewoon en het buitengewoon onderwijs; de resultaten ervan zijn bepalend voor de verdere koers die we willen varen, zowel op het niveau van GO! centraal als in de scholengroepen.

Om het strategische belang van de internaten gewoon en buitengewoon onderwijs en van de opvangcentra in kaart te brengen, voerden we een open en constructieve discussie met de beheerders van de internaten, de directeurs van de scholen voor buitengewoon onderwijs, de betrokken adviescommissies en de algemeen directeurs via de Co-Ra. Ook de directeurs van de ingebouwde internaten en de lerende netwerken die in het kader van GO!2020 werden opgestart, werden bevroegd.

Het GO! wil een vernieuwende visie ontwikkelen om een nieuw elan te geven aan de internaten van het gewoon en het buitengewoon onderwijs.

In het kader van de visie van het GO! op de brede open school willen wij evolveren naar een internaatsopvang die voldoet aan de eisen van de huidige samenleving en waarbinnen we het pedagogische aspect en onze gezinsondersteunende functie optimaal willen uitbouwen.

Om onze verdere koers te bepalen, moeten we eerst het strategische belang en de toegevoegde waarde van internaten in kaart te brengen. Pas daarna kunnen we een visie op het internaat en het aanbod uittekenen.

3| Strategisch belang van de GO! internaten

In eerste instantie wilden we het strategische belang van de internaten inzake onderwijsaanbod en marktaandeel voor het GO! in kaart brengen.

Maatschappelijke relevantie van de internaten

Historisch belang van de internaten

In het verleden waren internaten synoniem voor een overnachtingsmogelijkheid, gecombineerd met studiebegeleiding. Vandaag is de opdracht van het internaat veel gevarieerder. Ook de eisen die aan de hedendaagse internaatsopvang worden gesteld, zijn sterk geëvolueerd omdat de populatie verandert en omdat de maatschappij alsmaar meer van het onderwijs verwacht.

Internaten van het gewoon onderwijs

De internaten van het rijksonderwijs (nu GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap) kenden een woelige politieke geschiedenis. Lange tijd was internaat/kostschool synoniem met katholiek. Pas in de late jaren '50, met het Schoolpact, kwam de democratisering van het onderwijs op gang, waardoor het aantal rijksinternaten gevoelig toenam.

In 1963 telde Vlaanderen 14 jongensinternaten en 11 meisjesinternaten. Vanaf de jaren '60 kenden de Rijksinternaten een grote groei tot 91 internaten in 1980.

Na een grote rationalisatieoperatie waarbij het aantal internaten drastisch werd teruggesnoeid, beschikt het GO! in 2013 over 36 internaten gewoon onderwijs, inclusief 4 tehuizen voor kinderen van wie de ouders geen vaste verblijfplaats hebben, en het Tehuis voor Bijzondere Jeugdzorg Kuurne. Vroeger bestond de internatenpopulatie hoofdzakelijk uit kinderen en jongeren van wie de ouders een zelfstandige activiteit uitoefenden en/of voor wie de afstand tot de dichtstbijzijnde school te groot was om dagelijks af te leggen. De laatste jaren is de populatie van de gewone internaten veel gevarieerder geworden naar leeftijd, achtergrond, behoeften, ...

Internaten van het buitengewoon onderwijs

Op basis van afzonderlijke koninklijke besluiten (jaren '60 en '70) werd aan een aantal rijksinrichtingen voor lager onderwijs een rijksinternaat toegevoegd. Pas later, met het *Koninklijk besluit houdende wijziging van de benaming der Rijkslagere scholen voor buitengewoon onderwijs, waaraan een internaat verbonden is*, werd de benaming "Medisch-pedagogisch instituut van de Staat" ingevoerd, naar analogie van de vrije MPI's (KB 11 juli 1967). Eenzelfde werkwijze werd gevolgd voor de instituten voor buitengewoon secundair onderwijs (IBSO's).

Het herbenoemen van deze instellingen heeft uiteindelijk geleid tot 16 MPI's, 1 autonoom internaat en 2 IBSO's voor het hele GO! landschap buitengewoon onderwijs. Onze internaten van het buitengewoon onderwijs hebben een zeer heteroog publiek, zowel naar leeftijd van de internen als naar hun specifieke opvoedings- en onderwijsnoden.

3| Strategisch belang van de GO! internaten

Het **pedagogische en opvoedingsondersteunende belang** van internaten blijft primeren.

De internaten hebben een duidelijke link met een school als het gaat om de opvang van leerlingen in specifieke studierichtingen, in het buitengewoon onderwijs en in de tehuizen.

Niet alleen is het internaat een verlengstuk van de school, het is ook **complementair aan het gezin** door de rol die het speelt in opvoedingsondersteuning en begeleiding. Dat kan op verschillende manieren, bv. door structuur en begeleiding te bieden om op die manier de **studiekwaliteit en het gedrag van leerlingen positief te beïnvloeden**.

Internaten zijn belangrijk voor de **zorgbreedte** die het onderwijs aanbiedt en voor de realisatie van **gelijke onderwijskansen**.

Het profiel van de internaten is door de jaren heen grondig gewijzigd. Het aantal residentieel geplaatste jongeren is de afgelopen jaren sterk gegroeid; voor deze kinderen is het tehuis/internaat/opvangcentrum uitgegroeid tot een **leer-woon-zorgarrangement**.

Het toenemende maatschappelijke belang van internaten maakt dat er nood is aan een omvattend nieuw reglementair kader voor de opvang van jongeren uit het gewoon en buitengewoon onderwijs. Daarbij moet men kunnen nagaan welke afspraken kunnen gemaakt worden met het beleidsdomein Welzijn.

Toegevoegde waarde van het internaat voor ouders en leerlingen

- Ouders kiezen bewust voor een internaat:
 - aangepaste studiebegeleiding met aandacht voor 'leren leren';
 - ontwikkeling van sociale en emotionele vaardigheden;
 - verbetering van de thuissituatie;
 - om hun kind uit het sociale isolement te halen;
 - om hun kind kans te geven op een zinvolle vrijetijdsbesteding;
 - omdat hun kind op internaat in een veilige omgeving verblijft;
 - omdat internaten actief werken aan een gezondheidsbeleid;
 - omdat kinderen daar zelfstandiger en meer zelfredzaam worden;
 - omdat het internaat waarden en normen bijbrengt;
 - omdat het internaat voor specifieke doelgroepen een zorgstructuur biedt in combinatie met studiebegeleiding.
- Voor leerlingen uit kansarme milieus of in een problematische opvoedingsituatie:
 - sociale preventie voor kinderen in een problematische gezinssituatie;
 - voldoet aan de basisbehoeften van gezinnen in armoede: voeding, hygiëne...
 - het internaat biedt opvang aan kinderen die residentieel, niet-vrijwillig geplaatst zijn; zonder de pedagogische en zorgcontext van het internaat zouden zij verloren zijn voor de maatschappij. Voor die kinderen vervult het tehuis/internaat/opvangcentrum een vervangende gezinsfunctie.

3| Strategisch belang van de GO! internaten

Strategisch belang van de internaten inzake onderwijsaanbod en marktaandeel

Door een arrest van het Arbitragehof van april 1992 worden internaten gerangschikt onder het begrip "onderwijsinstelling", op grond van de overweging dat alles wat rechtstreeks verbonden is met onderwijsverstrekking eveneens als onderwijsinstelling moet worden beschouwd. Daardoor komen internaten eveneens in aanmerking voor de toepassing van het gelijkheidsbeginsel. Bovendien werd geargumenteed dat het bestaan van internaten in bepaalde gevallen noodzakelijk kan zijn om ouders effectief de mogelijkheid tot vrije schoolkeuze te bieden.

Internaten mogen niet beschouwd worden als toevallige nevenwerking van de scholen, maar hebben een volwaardige opdracht te vervullen in samenwerking met het onderwijs. Internaten moeten aangestuurd blijven door Onderwijs aangezien de nadruk op het pedagogische aspect moet liggen eerder dan op de zuivere zorg.

Uit diverse reacties is gebleken dat ouders van leerlingen uit specifieke doelgroepen (specifieke studierichtingen, buitengewoon onderwijs, geplaatsten, schipperskinderen, ...) de inschrijving in een school volledig afhankelijk maken van het internaatsaanbod. Internaten zijn de waarborg op vrije schoolkeuze, zeker waar er sprake is van een onvoldoende gespreid geografisch onderwijsaanbod.

Uit ons onderzoek is gebleken dat internaten meer betrokkenheid van de scholengroepen wensen. Het onderwijsaanbod moet bijvoorbeeld beter afgestemd zijn op het inschrijvingsbeleid van scholen (doelgroepen bepalen), zodat internaten zich beter kunnen profileren. Internaten moeten autonoom kunnen werken. De informatie vanuit het college van directeurs stroomt niet vlot genoeg door.

Het GO! wil naast kwalitatief onderwijs al even kwalitatieve internaatsopvang bieden. Het gelijkheidsbeleid in de school stopt niet met het luiden van de schoolbel om 16 uur. Willen wij op een actieve manier al onze leerlingen gelijke kansen bieden, dan moet er meer geïnvesteerd worden in de internaatsopvang. In het kader van de visie van het GO! op de brede open school willen wij evolueren naar een internaatsopvang die voldoet aan de eisen van de huidige samenleving en waarbinnen we onze gezinsondersteunende functie optimaal uitbouwen.

Op 28 mei 2010 nam de Raad van het GO! een aantal standpunten in over de omkadering, de financiering, de infrastructuur en de draagkracht van de internaten. Het strategische belang van de internaten was toen niet de focus.

Waarop moet het GO! gericht inzetten om de internaatsopvang af te stemmen op de desiderata van ouders en de brede maatschappij? Om dit na te gaan werd een onderzoek gevoerd naar de relevantie en het strategische belang van de internaten. De resultaten van dit onderzoek zijn cruciaal om gerichte beleidskeuzes te kunnen maken. Alle belanghebbenden in het onderwijs werden geconsulteerd. Het thema werd ook aangekaart tijdens alle regionale lerende netwerken.

De output was bijzonder gevarieerd, maar weinig toegespitst op relevantie en strategisch belang binnen de scholengroepen en het onderwijs in het algemeen, noch op de invloed van internaten op het marktaandeel van het GO!.

3| Strategisch belang van de GO! internaten

Uit de interpretatie die we aan de resultaten gaven, blijkt ontegensprekelijk dat de internaten heel belangrijk zijn:

- voor het waarborgen van vrije keuze en neutraliteit;
- als hefboom voor actief pluralisme;
- voor het realiseren van ons onderwijsproject;
- voor het realiseren van gelijke onderwijskansen;
- voor de invulling van het onderwijsaanbod; internaten zijn een dienstverlenende entiteit voor het geheel van de scholengroep;
- voor de totale ontplooiing van leerlingen vanuit een holistische benadering;
- voor het marktaandeel:
 - ouders maken vaak de schoolkeuze afhankelijk van de mogelijkheid tot internaatsopvang;
 - wanneer specifieke studierichtingen worden aangeboden;
- voor het buitengewoon onderwijs.

De keuze voor een kwalitatieve, hedendaagse internaatsopvang impliceert dat het GO! zich engageert om de voorheen ingenomen standpunten (desiderata ten aanzien van de overheid) te verdedigen en de verschillende bestuursniveaus te sensibiliseren voor het strategische belang van de internaten. Concreet betekent dit dat scholengroepen o.a. aangemoedigd worden om voldoende middelen ter beschikking te stellen van de internaten.

We pleiten ervoor dat het GO! de scholengroepen adviseert om de beheerders van alle internaten toe te laten tot de vergaderingen van de colleges van directeurs, al dan niet met raadgevende stem. (Een aanzet hiertoe werd al gegeven in de omzendbrief ARGO/VAD/1999-018 van 5 maart 1999 *Implementatie van het Bijzonder decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs van 14 juli 1998. Aanbevelingen inzake het opstarten van het college van directeurs – aanbeveling nr.3.* – “Hoewel de hoofden van een instelling die geen directeur zijn, strikt genomen geen deel uitmaken van het college van directeurs, verdient het aanbeveling de beheerders van de autonome internaten met raadgevende stem bij de werking te betrekken.”)

Tegelijkertijd moeten onze internaten actief blijven werken aan kwaliteit. Hiertoe moet op korte termijn hun werking op een aantal vlakken intern bijgestuurd worden. Zij worden hierin ondersteund door de Pedagogische begeleidingsdienst.

Internaten moeten zich sterker profileren en nadenken over hun doelgroepen en hun draagkracht. Dit moet resulteren in een optimaal inschrijvingsbeleid dat ook gelieerd is aan het onderwijsaanbod. We pleiten dus voor meer afstemming tussen scholen en internaten. Om dit alles te kunnen realiseren en het beleidvoerend vermogen van de internaten te verhogen, is het wenselijk dat de internaten autonomer kunnen functioneren. We beklemtonen nogmaals dat het internaat geen nevenproduct is van het onderwijs, maar een volwaardige onderwijsentiteit.

4| Een toekomstvisie voor alle GO! internaten

Nu het strategische belang van de internaten is aangetoond voor ouders en leerlingen, voor de brede maatschappij en voor het marktaandeel en de strategische positie van het GO!, moeten we ons beraden over een **geactualiseerde invulling van de rol van de internaten**.

Het GO! zet volop in op het project "Brede Open School". Binnen dit concept zien we de internaten als volwaardige dienstverlenende entiteiten. We pleiten ervoor dat ook de internaten samenwerkingsverbanden aangaan. Niet alleen met lokale verenigingen, maar ook met de kunst-, welzijns- en cultuursector.

Missie van de internaten

De missieverklaring van de GO! internaten stelt dat de internaten een maatschappelijke rol te vervullen hebben.

- De pedagogische functie bestaat uit (studie)begeleiding, zinvolle vrijetijdsbesteding en persoonlijkheidsvorming, zodat de internaten een verlengstuk van de school vormen.
- De thuisvervangende functie maakt dat het internaat een "thuis" wordt.
- De democratiseringsfunctie zorgt ervoor dat kinderen en jongeren met minder kansen toch in optimale pedagogische omstandigheden een geschikte studierichting of studieniveau kunnen volgen.
- Via de sociaalpreventieve functie is er ook aandacht voor kinderen en jongeren met psychosociale en/of medische problemen.

Vanuit het veld wordt aangegeven dat de missie van de GO! internaten aan actualisering toe is. De internaten vormen niet louter een verlengstuk van de school maar zijn volwaardige ondersteunende instellingen. De term 'thuisvervangend' klopt niet meer; een betere term is 'gezinsondersteunend'; er wordt wel over gewaakt dat het internaat een "thuisgevoel" bij de internen creëert. Daarenboven moet in de missie ook het belang van de internaten voor de neutraliteit en de vrije keuze benadrukt worden.

Het internaat bekeken door de bril van het Kinderrechtenverdrag

Het Kinderrechtenverdrag stipuleert de beschermde rechten van het kind. Het internaat kan hierin een belangrijke rol spelen en een hefboom vormen voor het realiseren van bepaalde kinderrechten, zoals het recht op:

- privacy en een thuis (art. 16), band met de ouders (art. 18).
- een toereikende levensstandaard (art. 27)

Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die volstaat voor zijn lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de levensomstandigheden van het kind maar de overheid moet hen hierbij helpen via bijstand en ondersteuning zodat het kind op zijn minst voldoende eten en kleding en adequate huisvesting heeft.

- vrije tijd, spel, en dergelijke (art. 31)

Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en op recreatie, en om deel te nemen aan kunst en cultuur. De overheid zorgt ervoor dat ieder kind gelijke kansen heeft om dit recht te realiseren en bevordert recreatieve, artistieke en culturele voorzieningen voor kinderen.

4| Een toekomstvisie voor alle GO! internaten

Willen we de missie van de internaten realiseren en tegelijkertijd het Kinderrechtenverdrag respecteren, dan is er een evolutie nodig in de werking van de internaten, evenals een nieuwe kijk op de infrastructuur. Als internaten geacht worden om de bepalingen van het Kinderrechtenverdrag in hun werking te implementeren, impliceert dit dat de overheid hen ondersteunt met bijkomende mensen en middelen.

Willen we de missie van de internaten realiseren en tegelijkertijd het Kinderrechtenverdrag respecteren, dan is er een evolutie nodig in de werking van de internaten, evenals een nieuwe kijk op de infrastructuur. Als internaten geacht worden om de bepalingen van het Kinderrechtenverdrag in hun werking te implementeren, impliceert dit dat de overheid hen ondersteunt met bijkomende mensen en middelen.

Werking van het internaat binnen de lokale context

Internaten moeten ouders, families nauwer betrekken bij het leven binnen hun muren.

In het licht van de brede open school is het aangewezen dat de internaten verankerd zijn in de lokale context. Zij kunnen dit op verschillende manieren realiseren. Ze kunnen bv. de internen betrekken bij de werking van lokale initiatieven zoals rusthuizen, jeugd- en sportverenigingen,...

Verankering in de lokale context houdt verschillende voordelen in voor het internaat, het is bv. goed voor de uitstraling van het internaat en de school en voor de wijze waarop de brede maatschappij naar de werking van de internaten kijkt. Hoe ziet een dergelijk internaat eruit? Een dergelijk internaat is uitgebouwd en dermate goed geïntegreerd, dat het voordeel haalt uit de intellectuele, artistieke en culturele context van de nabije omgeving. Concreet denken we aan museumbezoeken, lezingen, concerten en andere evenementen die de internen voordelen kunnen bieden en die ook extra impulsen geven aan het schoolse aspect van de ontwikkeling.

Dit alles is echter enkel te verwezenlijken als het internaat voldoende ingebed is in de lokale context.

Ook voor ouders is het belangrijk om vast te stellen dat het internaat hun kinderen ook op het sociaal-culturele vlak stimuleert. Internaten moeten leren van en met elkaar en goede praktijken uitwisselen. Ze maken daarvoor deel uit van een lerend netwerk.

Om concreet invulling te geven aan de missie van de GO! internaten kan elk internaat een aantal initiatieven nemen.

- Het internaat kan een samenwerkingsverband aangaan met het deeltijds kunstonderwijs voor een cultuuraanbod op woensdagnamiddag.
- Het internaat kan een samenwerkingsverband aangaan met sportverenigingen of sportfederaties in het kader van het gezondheidsbeleid.
- Het internaat kan samenwerken met zorgverlenende instanties in het kader van:
 - de ontwikkeling van kinderen en jongeren. We denken hierbij aan vormingsmomenten in samenwerking met Sensoa of Jeugd en Seksualiteit of regelmatig bezoeken aan het lokale rusthuis (activiteiten samen met of voor de bewoners);
 - het streven naar meer welbevinden;
 - het streven naar meer zelfredzaamheid en zelfstandigheid.

4| Een toekomstvisie voor alle GO! internaten

Infrastructuur

Kinderen en jongeren hebben nood aan een inspirerende omgeving.

Kinderen en jongeren hebben behoefte aan privacy maar ook aan samen leren en spelen.

Kleuters en jonge kinderen vinden het fijn om kamers te delen. Tieners verkiezen meestal de privacy van een eigen kamer. Beide groepen hebben ontegensprekelijk nood aan een 'thuis-gevoel' op het internaat. De internaten moeten leerlingen een warme, veilige en knusse omgeving bieden die de huiselijke sfeer zoveel mogelijk benadert. De kamers laten veel daglicht binnen en zijn goed verlucht.

Niet alleen is het internaat een plaats om tot rust te komen, het moet evenzeer pedagogisch stimulerend zijn en plaats bieden voor ontspanning, sport en recreatie.

Voldoende ruimte moet een betere samenstelling van leefgroepen mogelijk maken. Idealiter worden er leefgroepen van maximum 10 internen gevormd, die naast hun kamer een gezamenlijke werk- en ontspanningsruimte hebben zodat een meer familiale benadering mogelijk wordt.

Er moet aandacht zijn voor het sanitair in de internaten. De privacy van de internen moet gerespecteerd worden. We denken hierbij aan kleinere sanitaire entiteiten met individuele douches.

Het internaat mag geen eiland zijn maar moet deel uitmaken van een breder geheel.

Het internaat moet uitnodigend zijn; zowel voor de residenten als voor de buitenwereld. Er moet een polyvalente ruimte zijn waar men activiteiten met lokale verenigingen kan organiseren. De ruimtes zijn bij voorkeur moduleerbaar, zodat men ze dynamisch kan inzetten.

Het is aangewezen dat het internaat in een bezoekersruimte voorziet, waar ouders in alle discretie met een interne kunnen praten.

Het GO! streeft naar kwaliteitsvolle architectuur, een groene omgeving, milieuvriendelijke voorzieningen en een optimale veiligheid en hygiëne. De infrastructuur van het internaat staat ten dienste van het welbevinden van de internen en het internaatsteam.

Het internaat heeft een zeer gevarieerde populatie; de infrastructuur voldoet aan de noden van alle residenten.

5| Het internaatsaanbod 2020

Tehuizen voor kinderen van wie de ouders geen vaste verblijfplaats hebben

“Schipperkinderen komen uit een specifieke situatie. Dat vraagt op een aantal terreinen om een specifieke aanpak. Voor deze kinderen is het van belang dat zij zich kunnen ontwikkelen in een vaste sociale context waarbij interactie tussen kinderen kan plaatsvinden en waarbij zij een meer duurzame relatie kunnen aangaan met hun sociale omgeving. Voor schipperkinderen dient een doorgaande ontwikkeling gerealiseerd te worden binnen een passend onderwijszorgarrangement.”

(Bron: strategisch beleidsplan 2010-2013 van de vereniging Basisscholen Onderwijs Schipperkinderen, Nederland).

Het GO! beschikt over 4 tehuizen voor kinderen van wie de ouders geen vaste verblijfplaats hebben. Deze internaten zijn ingebouwd in en administratief verbonden aan een school voor gewoon basisonderwijs van het GO!.

Deze tehuizen hebben als doelgroep kinderen van wie de ouders geen vaste verblijfplaats hebben, maar vangen ook andere internen op, naargelang de beschikbaarheid van slaapgelegenheid. Kinderen van wie de ouders geen vaste verblijfplaats hebben, krijgen echter absolute voorrang.

Het aantal internen in deze tehuizen daalt de laatste vijf schooljaren gestaag. Toch huisvesten deze tehuizen een niet onaanzienlijk aantal internen. Het aantal doelgroepleerlingen, nl. kinderen van wie de (beide) ouders geen vaste verblijfplaats hebben, daalt.

Gezien hun specifieke functie en hun populatie (en de terugval van het aantal doelgroepleerlingen) moeten deze tehuizen nadenken over een herpositionering, herprofilering en indien nodig over het aantrekken van bijkomende doelgroepen, zonder evenwel de huidige functie en doelgroep van het tehuis op te geven.

Tehuis voor Bijzondere Jeugdzorg Kuurne

Het Tehuis voor Bijzondere Jeugdzorg in Kuurne is administratief verbonden aan een school voor gewoon basisonderwijs en is als enig GO! internaats gelijkgesteld met de erkende voorzieningen van Welzijn in het kader van de opvang van geplaatste kinderen. In die hoedanigheid mag het tehuis in Kuurne meer dan 7 geplaatste leerlingen opnemen, zonder hiervoor een afwijking aan te vragen. Het staat dan ook specifiek in voor de opvang van geplaatste jongeren. Dit tehuis is de enige instelling in de regio die een verticale structuur aanbiedt. Het vangt immers kinderen op van 2,5 tot 18 jaar.

Het nieuwe decreet over de integrale jeugdhulp heeft ook repercussies voor dit tehuis. Het GO! voerde gesprekken met het kabinet-Welzijn om de toekomst van het tehuis Kuurne binnen de nieuwe context veilig te stellen.

5| Het internaatsaanbod 2020

De overige ingebouwde en autonome internaten voor gewoon onderwijs

Niet alle internaten hebben een duidelijk profiel en/of doelgroepenbeleid (leerlingen uit andere netten, geplaatste kinderen, kleuters).

Het onderwijsaanbod wordt nog te weinig gekoppeld aan het inschrijvingsbeleid en de profilering van internaten. Het creëren van bijkomend onderwijsaanbod moet, zeker als het gaat om specifieke/unieke studierichtingen, gepaard gaan met het creëren van een passend internaatsaanbod: beide entiteiten moeten dit vooraf met elkaar afspreken binnen de structuren van de scholengroep. Een duidelijke positionering en een degelijk inschrijvingsbeleid moeten zorgen voor een betere afstemming tussen school en internaat.

Gezien de diversiteit in het publiek van de internaten (verschillende doelgroepen naar leeftijd, zorgvraag, ...) is het noodzakelijk om elke interne in te schalen volgens zijn individuele zorgbehoefte (cf. het onderwijs), om een zorgaanbod op maat te kunnen bieden, in het verlengde van de school.

Op deze manier wordt het internaat een deel van het onderwijs- en zorgcontinuüm.

Topsportinternaten

De topsportinternaten hebben een duidelijke doelgroepenwerking. De link die deze internaten met het onderwijsaanbod hebben is bepalend voor de doelgroepen die ze aantrekken.

Bloso stelt een totaalconcept voorop dat op drie pijlers rust: de leefsituatie - onderwijs - sport. Concreet betekent dit dat het internaat zich op de campus van de topsportschool bevindt. De trainingsaccommodatie ligt steeds in de nabijheid van de school en het internaat.

"Betreffende het internaat is de realisatie van een topsportvriendelijk klimaat essentieel. ... Anderzijds dient ernaar gestreefd te worden om enkel opvoeders aan te stellen die beantwoorden aan een specifiek profiel waarin "topsport-mindedness" een essentieel element is."

Bron: Bloso: Evaluatie van de Vlaamse topsportscholen - Taskforce Topsport 15 februari 2011.

De verschillende topsportfederaties pleiten voor een optimalisering van de internaatwerking, verbonden aan de topsportscholen.

De topsportinternaten zelf geven aan dat er meer flexibiliteit nodig is, zowel in de openstelling van het internaat als in de dagelijkse werking. Hier moeten uiteraard bijkomende middelen tegenover staan.

5| Het internaatsaanbod 2020

Internaten van het buitengewoon onderwijs en opvangcentra

De MPI's en IBSO's zijn, conform de regelgeving, scholen voor respectievelijk buitengewoon basis- of secundair onderwijs, met een internaat eraan verbonden. De school en het internaat vormen één pedagogisch-administratief geheel.

Er is ook een autonoom internaat buitengewoon onderwijs in Gavere.

Recente ontwikkelingen op initiatief van de overheid

Recentelijk werd beslist om de internaten van Welzijn en Onderwijs in één beleidsdomein onder te brengen, ter uitvoering van de Regeringsverklaring van 13 juli 2009.

[Uittreksel uit de beleidsnota Onderwijs 2009-2014: *“Samen met mijn collega bevoegd voor Welzijn en het betrokken werkveld wil ik een omvattend reglementair kader voor de (semi)residentiële internaatsopvang van jongeren in het gewoon en buitengewoon onderwijs uitwerken. Daarmee wil ik de vastgestelde problemen met onder meer de prestatie-regeling, het kwaliteitstoezicht en de veranderende opdracht van de internaten oplossen. Mijn streefdoel hierbij is eenvoud en eenvormigheid met respect voor de diversiteit binnen het werkveld. Ik zal de afstemming met de ontwikkelingen rond leerzorg - in het bijzonder met betrekking tot de planning van het aanbod – bewaken.”*]

Op 3 oktober 2012 vond in het Vlaams Parlement een actualiteitsdebat plaats over de toestand van de internaten en opvangcentra van het buitengewoon onderwijs. Dit actualiteitsdebat heeft geleid tot de beslissing van de Vlaamse regering om de internaten en opvangcentra van het buitengewoon onderwijs van het GO! over te hevelen naar het beleidsdomein Welzijn.

Gezien de reikwijdte van de principebeslissing werd het al vrij snel duidelijk dat in een eerste fase de focus gelegd moest worden op de residentiële opvang van kinderen en jongeren in de opvangcentra.

In onderwijsdecreet XXIV werd een reeks bepalingen opgenomen die voorzien in een traject voor geleidelijke overgang van de opvangcentra van Onderwijs naar Welzijn.

Het overgaan van de opvangcentra naar Welzijn heeft tot gevolg dat vanaf 1 september 2015 acht instellingen van het buitengewoon onderwijs zullen instaan voor verblijf en begeleiding van hun internen op schoolvrije dagen.

Daarmee zou er een einde moeten komen aan de wekelijkse migratie van de betrokken internen. De eerder passieve term 'opvang' wordt voortaan vervangen door 'verblijf en begeleiding', zoals bepaald in de regelgeving inzake de integrale jeugdhulp en de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen. De benaming 'opvangcentrum' wordt dan ook vervangen door 'internaat dat op schoolvrije dagen in verblijf en begeleiding voorziet' (roepnaam: internaat met permanente openstelling of IPO). Het gaat in het besluit enkel om de openstelling van het internaat op schoolvrije dagen. De internaatwerking op schooldagen blijft (dus) buiten het bestek van deze nieuwe regelgeving.

6| Conclusie

Vernieuwing is een proces; het is ondenkbaar dat we op heel korte termijn kunnen evolueren naar een ideaal internaat dat aan alle verwachtingen van alle belanghebbenden voldoet. De evolutie van de huidige internaten naar een nieuw concept vergt naast verandering in de benadering van internaatsopvang uiteraard ook een andere en meer specifieke omkadering, een substantiële verhoging van de werkingsmiddelen en investeringen in de infrastructuur, zeker wanneer we de internaten in het onderwijscontinuüm plaatsen en begeleiding, ondersteuning en zorg willen bieden op basis van de individuele onderwijs- en zorgbehoefte van elke interne. Vernieuwing vergt ook een andere aanwending van menselijk potentieel. Creativiteit, netwerking en samenwerking met de lokale context zijn hierbij sleutelwoorden.

Op basis van ons pedagogisch project en de bepalingen van het VN-verdrag over personen met een handicap, nemen we ook de denkpiste mee van inclusieve internaten, waar de sociale mix breed kan gerealiseerd worden.

Het GO! pleit ervoor dat elk kind optimaal kan participeren aan het onderwijs waarbij de vrije keuze en de neutraliteit kunnen worden gewaarborgd. Het GO! zet ten volle in op gelijke kansen voor elk kind. De internaten van het GO!, zowel die van het gewoon onderwijs als die van het buitengewoon onderwijs, zijn een belangrijke hefboom om dit te kunnen realiseren. In het GO! is iedere leerling een VIP. Wij willen voor elke leerling en interne onderwijs en zorg op maat verstrekken zowel op school als op het internaat.

De GO! internaten zijn volwaardige onderwijsondersteunende entiteiten.

